

Akhlaq-i zisti

i.e., Bioethics Journal

2024; 14(39): e27

The Bioethics and Health
Law InstituteMedical Ethics and Law
Research CenterInternational Association
of Islamic Bioethics

A Reflection on the Law Amending Sections 705 to 711 of the Islamic Penal Act and the Document "Preventing and Combating Gambling in Cyberspace"

Hossein Mirmohammad Sadeghi¹, Amin Hajivand^{2*}, Saber Sayari Zuhan³

1. Faculty of Law, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.

2. Department of Criminal Law and Criminology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

3. Department of Criminal Law and Criminology, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran.

ABSTRACT

Background and Aim: Gambling, as one of the methods of illegal acquisition of wealth, has always been the concern of the legislator, and the strategy related to Sharia standards has played a major role in creating criminal protection against this crime. The existence of some legal flaws and ambiguities regarding dealing with gambling and betting as one of the crimes that have gained new dimensions with the emergence of tools and social media, made it necessary to amend the relevant laws. The aim of the research is to investigate the current criminal policy of Iran towards the immoral gambling offender.

Methods: This research has been conducted using a descriptive-analytical method and by utilizing library resources.

Ethical Considerations: In this research, scientific trustworthiness has been observed.

Results: The plan to amend articles (705) to (711) of the fifth book of the Islamic Penal Code (Penalties), which was approved by the Guardian Council with amendments; It was discussed in the Guardian Council and the Guardian Council approved the resolution of the parliament. In addition, during this period, the Supreme Council of Cyberspace of the country announced the document of preventing and dealing with gambling in cyberspace approved in 1401 for implementation.

Conclusion: This research has reached the conclusion that by approving and communicating the document "Prevention and Dealing with Gambling in Cyberspace", the Supreme Council of Cyberspace has approved organizational preventions, which by referring the matter to various organizations and institutions of social, state, It predicts growth-oriented and family-oriented. On the other hand, with the approval of the aforementioned law, lottery and betting were also defined and assigned. The provision of mandatory criminal declaration, zero tolerance in criminal referrals in the case of corruption in the land or economic disruption, severe and restrictive punishments are all among the reforming components of the legislator's criminal policy in the law amending articles 705 to 711 of the Islamic Penal Code.

Keywords: Gambler, Criminal policy, Organization-oriented prevention, Supreme Council of Cyberspace, Lottery

Corresponding Author: Amin Hajivand; **Email:** am.hajivand@mail.um.ac.ir

Received: May 14, 2024; **Accepted:** June 16, 2024; **Published Online:** February 17, 2025

Please cite this article as:

Mirmohammad Sadeghi H, Hajivand A, Sayari Zuhan, S. A Reflection on the Law Amending Sections 705 to 711 of the Islamic Penal Act and the Document "Preventing and Combating Gambling in Cyberspace". *Akhlaq-i zisti, i.e., Bioethics Journal*. 2024; 14(39): e27.

انجمن بین‌المللی اخلاق زیستی اسلامی | مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی | انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت

مجله اخلاق زیستی

دوره چهاردهم، شماره سی‌ونهم، ۱۴۰۳

تأملی بر سیاست جنایی ایران در قبال بزه قمار؛ با تأکید بر قانون اصلاحی مواد ۷۰۵ تا ۷۱۱ قانون مجازات و سند پیشگیری و مقابله با قمار در فضای مجازی

حسین میرمحمد صادقی^۱، امین حاجی‌وند^{۲*}، صابر سیاری زهان^۳

۱. دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

۲. گروه حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

۳. گروه حقوق کیفری و جرم‌شناسی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: قمار به‌عنوان یکی از روش‌های تحصیل نامشروع مال، همواره مورد توجه قانونگذار بوده و راهبرد مرتبط با موازین شرعی، نقش عمده‌ای را در ایجاد حمایت کیفری در مقابل این بزه ایفا نموده است. وجود برخی ایرادات و ابهامات تقنینی ناظر بر مقابله با قمار و شرط‌بندی به‌عنوان یکی از جرایمی که با ظهور ابزار و رسانه‌های اجتماعی ابعاد جدیدی پیدا نموده، اصلاح قوانین مربوطه را ضروری ساخته بود. هدف پژوهش بررسی سیاست جنایی فعلی ایران در قبال بزه ضد اخلاقی قمار است.

روش: این پژوهش با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی و بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای به انجام رسیده است.

ملاحظات اخلاقی: در این پژوهش، امانتداری علمی رعایت شده است.

یافته‌ها: طرح اصلاح مواد (۷۰۵) تا (۷۱۱) کتاب پنجم مجازات اسلامی (تعزیرات) که با اصلاحاتی به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید؛ در شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و شورای نگهبان مصوبه مجلس را تأیید نمود. علاوه بر این در این مدت، شورای عالی فضای مجازی کشور سند پیشگیری و مقابله با قمار در فضای مجازی مصوب ۱۴۰۱ را برای اجرا ابلاغ نمود.

نتیجه‌گیری: این پژوهش به این نتیجه دست‌یافته که شورای عالی فضای مجازی با تصویب و ابلاغ سند «پیشگیری و مقابله با قمار در فضای مجازی» پیشگیری‌های سازمان‌مداری را به تصویب رسانده که با ارجاع امر به سازمان‌ها و نهادهای مختلف پیشگیری‌های اجتماعی، وضعی، رشد‌مدار و خانواده‌مداری را مورد پیش‌بینی قرار داده است. از سوی دیگر، با تأیید قانون فوق‌الذکر بخت‌آزمایی و شرط‌بندی نیز تعریف و تعیین تکلیف شد. پیش‌بینی اعلام جرم اجباری، تسامح صفر در ارجاع کیفری در فرض افساد فی‌الارض یا اخلاک‌گرا اقتصادی، مجازات‌های انفصال و محدودگر همه از مؤلفه‌های اصلاحی سیاست کیفری قانونگذار در قانون اصلاح مواد ۷۰۵ تا ۷۱۱ قانون مجازات اسلامی است.

واژگان کلیدی: بزه قمار، سیاست جنایی، پیشگیری سازمان‌مدار، شورای عالی فضای مجازی، بخت‌آزمایی

نویسنده مسئول: امین حاجی‌وند؛ پست الکترونیک: am.hajivand@mail.um.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۲۵؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۲۷؛ تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۱۱/۲۹

خواهشمند است این مقاله به روش زیر مورد استناد قرار گیرد:

Mirmohammad Sadeghi H, Hajivand A, Sayari Zuhan, S. A Reflection on the Law Amending Sections 705 to 711 of the Islamic Penal Act and the Document "Preventing and Combating Gambling in Cyberspace". *Akhlaq-i zisti, i.e., Bioethics Journal*. 2024; 14(39): e27.

مقدمه

قمار به معنای بازی با ابزارهای قمار به منظور برد و باخت است؛ مانند بازی با نرد، شطرنج، پاسور، ورق و سایر وسایلی که برای قمار کردن ساخته شده است. قماربازی نه تنها در دیدگاه فقها بلکه در دیدگاه روان‌شناسان نیز امری خطرناک و اعتیادآور قلمداد شده است که به اندازه اعتیاد به مواد مخدر و مشروبات الکلی مهم و جدی قلمداد شده است. زیگموند فروید، پایه‌گذار دانش روانکاوی، قماربازی را بازی‌هایی معرفی می‌کند که بزرگسالان، کام‌های ارضاء نشده خود را به صورت قماربازی، شطرنج، شرکت در مسابقات بخت‌آزمایی و ... در می‌آورند. وی معتقد است تمام نمودهایی که در زندگی شخص بدان‌ها اجازه عرض اندام داده نشده است در این نوع از بازی‌ها تجلی می‌نماید (۱).

نخستین بار که قانونگذار ایرانی اقدام به جرم‌انگاری و تعیین مجازات برای حالت خاصی از قمار کرد، در اثنای تصویب قانون مجازات عمومی مصوب ۷ بهمن ۱۳۰۴ بود. در ماده ۴۳ این قانون اشتغال علنی به قماربازی با مجازات حبس تا ۶ ماه روبرو گردید. سپس با اصلاحاتی که در سال ۱۳۲۸ در ماده ۲۷۵ این قانون صورت گرفت، دایر کردن قمارخانه و خدمت در آن نیز مورد توجه قانونگذار واقع شد و مجازات حبس برای آن منظور گردید. علی‌رغم وجود قوانین مذکور، به دلیل عدم تمایل سران حکومت پهلوی دوم به مبارزه با این عمل مجرمانه، کازینوها و قمارخانه‌های متعددی رسماً در کشور مشغول به فعالیت بودند و برخوردی با آن صورت نمی‌گرفت. با پیروزی انقلاب اسلامی، اصل ۴۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، درآمدهای حاصل از قمار را در زمره اموال نامشروعی همچون اموال حاصل از ربا، رشوه، غصب و سرقت قرار داد و به طور ضمنی بر غیرقانونی بودن این رفتار تأکید کرد. در همین راستا قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۶۲ نیز در ماده ۱۶۴ خود با عبارات مشابهی همچون ۲۷۵ اصلاحی ۱۳۲۸ و ماده ۲۴۳ قانون مجازات عمومی اقدام به جرم‌انگاری قمار بازی «علنی» نمود. با تصویب کتاب تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده (قانون مجازات اسلامی) در ۲ خرداد

۱۳۷۵، قانونگذار فصل جدیدی از مبارزه با قمار را گشود. بر اساس ماده ۷۰۵ قانون مجازات اسلامی، قماربازی غیرعلنی نیز مورد جرم‌انگاری قرار گرفت و برای آن مجازات حبس و شلاق تعیین گردید. در ماده مزبور تصریح گردید، قماربازی به هر وسیله‌ای مشمول مجازات است و انحصار به آلات مختصه قمار ندارد. دلیل این رویکرد قانونگذار نیز وجود برخی ابهامات حقوقی بود که در جرم بودن شرط‌بندی با آلات غیر مختصه به وجود آمده بود. در سال ۶۲ اعمالی همچون خرید آلات قمار، فروش، ساخت، وارد کردن آلات قمار از خارج، برای اولین بار مورد جرم‌انگاری قرار گرفت و مجازات تعزیری شلاق برای آن تعیین گردید. قانونگذار ۱۳ سال بعد در سال ۱۳۷۵ ضمن تبدیل این مجازات‌ها به حبس و جریمه نقدی، عناوین دیگری مانند در معرض فروش قرار دادن، در اختیار دیگری قرار دادن و حمل یا نگهداری آلات قمار را نیز به موارد سابق اضافه کرد و مجازات مشابه برای آن در نظر گرفت. از سوی دیگر، در ماده ۷۰۵ قانون تعزیرات ۱۳۷۵، قماربازی در محیط غیر عمومی نیز جرم تلقی شده و مجازات قماربازی علنی نسبت به مقررات ۱۳۶۲ و ۱۳۰۴ تا حدودی شدت یافت. به نظر می‌رسد سیاست کیفری ایران در سال ۷۵ نسبت به سال ۶۲ به سوی سختگیری بیشتری متمایل شد و کوشید تا با تشدید مجازات‌ها و نیز افزودن عناوین مجرمانه جدید به آن، برخورد شدیدتری در قبال آن اتخاذ نماید. قمار در دهه‌های پیشین که هنوز فضای مجازی شکل نگرفته بود، فقط در فضای واقعی قابل تصور بود اما امروزه شاهد گسترش قماربازی‌های اینترنتی و آنلاین هستیم. فضای سایبر به مجموعه‌هایی از ارتباطات درونی انسان‌ها از طریق کامپیوتر و وسایل مخابراتی بدون در نظر گرفتن جغرافیای فیزیکی گفته می‌شود (۲)؛ از این رو چون این ارتباطات در فضای مجازی واقع می‌شود، بسیاری از محدودیت‌های دنیای واقعی را ندارند و همین مؤلفه باعث سهولت بزه قماربازی در فضای سایبر و جرایم دیگر همچون پولشویی خواهد بود.

وجود برخی ایرادات و ابهامات تقنینی ناظر بر مقابله با قمار و شرط‌بندی به‌عنوان یکی از جرایمی که با ظهور ابزار و

کیفری» سخن به میان آورد که این پژوهش با روش توصیفی - تحلیلی به بررسی این مقوله می‌پردازد.

روش

این پژوهش از نوع مطالعات کتابخانه‌ای است و به شیوه توصیفی تحلیلی ضمن بهره‌گیری از منابع معتبر علمی و قوانین مربوطه، به تحلیل موضوع پرداخته است.

یافته‌ها

طرح اصلاح مواد (۷۰۵) تا (۷۱۱) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) پس از تصویب در مجلس شورای اسلامی، مورد تأیید شورای نگهبان قرار گرفت و بر اساس آن تحولات شایان توجهی در راستای شکل‌گیری سیاست جنایی ایران در قبال بزه قمار ایجاد گردید. در همین راستا، شورای عالی فضای مجازی کشور نیز با تصویب سند پیشگیری و مقابله با قمار در فضای مجازی (۱۴۰۱)، راهبردهای پیشگیری سازمان‌مدار را برای مقابله با این پدیده ارائه کرده است. این سند ضمن ارجاع وظایف به نهادهای مختلف، ابعاد پیشگیری اجتماعی، وضعی، رشدمدار و خانواده‌مدار را در نظر گرفته است. از سوی دیگر، در چارچوب اصلاحات قانونی انجام‌شده وفق قانون اصلاح مواد ۷۰۵ تا ۷۱۱ قانون مجازات اسلامی، ضمن تعریف و تعیین تکلیف بخت‌آزمایی و شرط‌بندی، سیاست‌هایی همچون اعلام جرم اجباری، تسامح صفر در ارجاع کیفری در موارد افساد فی‌الارض یا اخلاق اقتصادی، و اعمال مجازات‌های انفصال و محدودکننده مورد پیش‌بینی قرار گرفته است.

بحث

۱. مروری بر تحلیل بزه قمار در پرتو حقوق اسلام

در آموزه‌های حقوق جزای اسلامی، قماربازی به چهار دلیل حرام اعلام شده است:

۱. عقل: از نظر عقلی، هر عملی که باعث تهییج و تحریک اعصاب گردد، کینه و دشمنی به وجود آورد و پیامدهای

رسانه‌های اجتماعی ابعاد جدیدی پیدا نموده، اصلاح قوانین مربوطه را ضروری ساخته بود. طرح اصلاح مواد (۷۰۵) تا (۷۱۱) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) که با اصلاحاتی در جلسه ۱۴۰۰/۸/۲۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید؛ در شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و دفعات متعددی بین شورای نگهبان و مجلس شورای اسلامی در رفت و آمد بود تا اینکه با اصلاحات ۱۴۰۱/۱۲/۰۳، مجلس شورای اسلامی توانست نظر شورای نگهبان را تأمین کند و شورای نگهبان در تاریخ ۱۴۰۱/۱۲/۱۳ مصوبه مجلس را تأیید نمود. علاوه بر این در این مدت، شورای عالی فضای مجازی کشور مصوبه پیشگیری و مقابله با قمار در فضای مجازی مصوب ۱۴۰۱/۱۰/۲۷ را برای اجرا ابلاغ نمود که از جهت پیشگیری سازمان‌مدار از این مقوله قابل بحث و بررسی است.

مقاله‌ای چند در باب قماربازی وجود دارد که به بررسی حقوقی بزه قمار و به بررسی فقهی این بزه پرداخته‌اند. بابایی در مقاله خود تحت عنوان «مبانی فقهی جرم‌انگاری قمار در حقوق ایران» که در سال ۱۴۰۱ در مجله دیدگاه‌های حقوق قضایی چاپ شده به بررسی مبانی فقهی جرم‌انگاری قمار در حقوق ایران پرداخته و تفاوت آن را از مفاهیم مشابه بخت‌آزمایی و شرط‌بندی بیان نموده است (۳). احمدی ناطور نیز در سال ۱۴۰۱ در مقاله خود تحت عنوان «تحلیل فقهی - حقوقی شرط‌بندی در مسابقات ورزشی» بیان داشته است که این فعالیت از نظر مقررات شرعی عملی در حکم قمار، از نظر مقررات حقوق مدنی منطبق با گروبنندی و از نظر مقررات حقوق کیفری وضعیتی مبهم دارد که با توجه به تبعات زیان‌بار قابل توجه و چندجانبه آن، مداخله ضروری قانونگذار در تدوین قوانین دقیق، شفاف و مستقل در این زمینه را می‌طلبد (۴). وجه تمایز پژوهش حاضر با سایر پژوهش‌ها در این مهم است که این مقاله به تحلیل بزه قماربازی در قانون اصلاح مواد ۷۰۵ تا ۷۱۱ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) و مصوبه‌های پیشگیرانه سازمان‌مدار خواهد پرداخت. در واقع، اکنون می‌توان از «سیاست جنایی ایران در قبال قماربازی» به جای «سیاست

اقتصادی، اجتماعی و اخلاقی زیانباری به دنبال داشته باشد، جایز نیست.

۲. اجماع: علمای شیعه و سنی بالاتفاق بر حرمت قمار اجماع دارند و احدی از آنان به جواز فتوا نداده است (۳). از نظر ایشان حتی آموزش قمار، ساختن وسایل قمار و خرید و فروش آن نیز حرام است. حرمت قمار یکی از ضروریات دین به شمار می‌رود و منکر آن از اسلام و جماعت مسلمین بیرون است.

۳. کتاب: قرآن کریم صراحتاً بر حرمت قمار تأکید کرده است، که ما در اینجا به دو آیه بسنده می‌کنیم:

(الف) يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا؛ (بقره، آیه ۲۱۹) از شراب و قمار از تو می‌پرسند، بگو: در آن دو، گناهی بزرگ و منافی برای مردم وجود دارد و گناهشان از سودشان بیشتر است. از عبارت (اثم کبیر) چنین استنباط می‌شود که شراب و قمار گناهی بزرگ است.

(ب) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ؛ (مائده، آیه ۹۰) ای کسانی که ایمان آورده‌اید، تحقیقاً شراب و قمار و بت‌ها و تیرهای قرعه، از اعمال پلید شیطانی است؛ پس دوری کنید، شاید رستگار شوید. این آیه سعادت مادی و معنوی بشر را در گرو پرهیز از قمار و شراب دانسته است. آنگاه در آیه بعد به گوشه‌ای از حکمت حرمت آن دو عمل پرداخته و می‌فرماید: إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنتَهُونَ (مائده، آیه ۹۱): بدون تردید شیطان می‌خواهد از طریق شراب و قمار، در میان شما دشمنی و تفرقه ایجاد کند و شما را از یاد خدا و اقامه نماز باز دارد.

از این دو آیه نکاتی قابل توجه است؛ از جمله اینکه قمار، کاری بسیار زشت و پلید است به طوری که در ردیف می‌گساری و بت‌پرستی آورده شده است. دیگر اینکه باعث گسترش دشمنی و تفرقه در میان جامعه است، چرا که ثروت باد آورده و بدون زحمت، دشمنی اطرافیان را برمی‌انگیزاند و

پیوندهای اجتماعی را قطع می‌نماید. از همه مهم‌تر باعث غفلت از خدا و اقامه نماز می‌شود. قماربازان به امید بردن مال بیشتر و یا جبران اموالی که باخت‌اند، گذشت زمان را فراموش می‌کنند تا آنجا که نمازشان قضا شده و خدا فراموش می‌شود. به علاوه اینکه در دل بازنده، بغض و نفرت از فرد برنده آشپانه می‌کند و تا انتقام نگیرد و یا خودکشی نکند، آرام نمی‌گیرد. از جانب دیگر هر (بردی) برای برنده، شوق و حرص بیشتری ایجاد کرده تا از این طریق به چپاول اموال دیگران ادامه دهد.

۴. سنت: صاحب تفسیر المیزان قرآن کریم این‌گونه بیان داشته که روایات شیعه و سنی درباره حرمت قمار به قدری زیاد است که از حد شمارش بیرون است (۵).

برای اینکه موارد حرمت و حلال قمار روشن گردد، باید اقسام و شاخه‌های آن را شناخت. قمار از چهار صورت خارج نیست:

(۱) بازی با وسایل مخصوص قمار همراه با شرط‌بندی و برد و باخت؛ (۲) بازی با وسایل مخصوص قمار، ولی بدون شرط‌بندی و برد و باخت؛ (۳) بازی با وسایلی غیر از ابزارهای مخصوص قمار، ولی همراه با شرط‌بندی و برد و باخت؛ (۴) بازی بدون وسایل قمار و بدون شرط‌بندی و برد و باخت. صورت اول از نظر تمام عالمان اسلامی (شیعه و سنی) حرام است و از گناهان بزرگ محسوب می‌گردد. صورت دوم از نظر همه علمای شیعه و برخی از عالمان سنی، حرام می‌باشد. صورت سوم از نظر تمام علمای شیعه و بیشتر علمای اهل سنت، حرام است. صورت چهارم به اجماع عالمان تشیع و تسنن، جایز است (۶).

در سیره اهل بیت (ع) نیز، دوری از قماربازی توصیه شده است. امام رضا (ع) در این خصوص فرموده‌اند:

«إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى نَهَى عَنِ جَمِيعِ الْقَمَارِ وَأَمَرَ الْعِبَادَ بِالاجْتِنَابِ مِنْهَا وَسَمَّاها رَجْسًا ...»؛

خداوند تعالی از همه نوع قمار نهی کرده و دستور داده که از آن دوری نمایند و آن را پلیدی معرفی کرد و فرمود قمار پلیدی است و از کارهای شیطانی محسوب می‌گردد.»

امام صادق (ع) از علی (ع) نقل فرموده‌اند:

«کانت قریش تُقْمِر الرجلُ بأهله و ماله فنهاهم الله ...»

قریش، اموال و زن خود را در معرض برد و باخت قرار می‌دادند و بر سر آن‌ها قمار می‌زدند، خداوند این عمل زشت را تحریم فرمود و مردم را از ارتکاب قمار بر حذر داشت. (۷)

۲. تحلیل بزه قمار در پرتو قانون اصلاح مواد ۷۰۵ تا ۷۱۱ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات)

در این قسمت به تحلیل بزه قمار و بزه‌های مشابه و مرتبط با آن در پرتو قانون اصلاح مواد ۷۰۵ تا ۷۱۱ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) پرداخته شده است.

۲-۱. قمار و بزه‌های مشابه شرطبندی و بخت‌آزمایی

در قانون اصلاح مواد ۷۰۵ تا ۷۱۱ قانون مجازات اسلامی، قمار، شرطبندی و بخت‌آزمایی تعریف شد و این نقص نسبت به قانون قبلی مرتفع شد. ماده ۷۰۵ قانون تعزیرات ۱۳۷۵ مقرر داشته بود؛ قماربازی با هر وسیله‌ای ممنوع و مرتکبین آن به ۶ ماه حبس و تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم می‌گردند و یک کیفیت مشدده عینی در این ماده در باب افرادی که به صورت متجاهرانه مرتکب قمار می‌گردند ذکر شده بود. بدین معنی که اگر قمار بازی به صورت آشکارا باشد، هرچند کسی شاهد به عمل قمار نباشد برای تشدید مجازات مرتکبین کافی بود. قانون‌گذار در ماده ۷۰۵ قانون اصلاح مواد ۷۰۵ تا ۷۱۱ قانون مجازات اسلامی در ۳ بند به تحلیل بزه قمار و موارد مربوطه پرداخته است. و در بندهای دیگر آن مقرره‌های راجع به شرطبندی و بخت‌آزمایی نیز تعیین تکلیف شده است.

ماده اصلاحی مقرر می‌دارد: «ارتکاب هر یک از رفتارهای مذکور در بندهای ۱ تا ۳ این ماده جرم است و هر شخص به هر نحوی در فضای حقیقی یا مجازی یکی از رفتارهای مذکور را مرتکب شود علاوه بر ضبط اموال و عواید حاصل از جرم به نفع دولت، به جزای نقدی درجه شش یا جزای نقدی معادل یک تا سه برابر مجموع اموال و عواید ناشی از جرم هر کدام بیشتر باشد، محکوم می‌شود.

۱. هر نوع توافق صریح یا ضمنی با هدف برد و باخت که به موجب آن بازنده یا بازندگان یا شخص ثالثی ملتزم به پرداخت وجه، مال، منفعت، خدمت یا امتیاز مالی به صورت مستقیم یا غیر مستقیم به برنده یا برندگان یا شخص ثالثی می‌شوند.

۲. هر نوع مشارکت دو یا چند شخص در خصوص پیش‌بینی موضوعی خاص یا فرض وقوع امری خاص که بازنده یا بازندگان ملزم به پرداخت وجه، مال، منفعت خدمت یا امتیاز مالی یا هر امتیاز دیگری به صورت مستقیم یا غیر مستقیم به برنده یا برندگان یا شخص ثالث باشند.

۳. مشارکت دو یا چند شخص در خصوص انجام قرعه‌کشی یا هر اقدام مبتنی بر شانس یا انتخاب تصادفی که در نتیجه آن کل یا بخشی از منفعت، خدمت امتیاز مالی وجه مال پرداخت شده یا در تعهد پرداخت قرار گرفته شرکت‌کنندگان به صورت مستقیم یا غیر مستقیم به یک یا چند نفر از شرکت‌کنندگان که بر مبنای قواعد آن مشارکت برنده محسوب می‌شوند، پرداخت شود.»

بند ۱ ماده در خصوص قمار هرگونه توافق صریح یا ضمنی با هدف برد و باخت که به موجب آن اشخاص مذکور در بند نخست متعهد به پرداخت شوند را قمار تلقی کرده است. در بند دوم نیز قانونگذار تکلیف شرطبندی را مشخص نموده است. البته در این خصوص تبصره ۱ این ماده مقرر داشته:

«التزام به پرداخت وجه، مال، منفعت، خدمت یا امتیاز مالی به صورت مستقیم یا غیر مستقیم به برنده یا برندگان مسابقات سوارکاری، تیراندازی و شمشیربازی و مسابقه با تانک، هواپیما و سایر ادوات جنگی که کاربرد نظامی و دفاعی دارد و در فضای حقیقی برگزار می‌شود توسط شرکت‌کننده یا شرکت‌کنندگان بازنده در این مسابقات مشمول جرائم موضوع بندهای (۱) و (۲) این ماده نیست.» جوازی که در این تبصره صادر شده، از علل موجهه جرم است. از سوی دیگر، این بحث صرفاً شامل شرکت‌کنندگان است و تماشاچیان را دربر نمی‌گیرد.

بند سوم نیز در خصوص بخت‌آزمایی تعیین تکلیف نموده و مقرر داشته است: «مشارکت دو یا چند شخص در خصوص انجام قرعه‌کشی یا هر اقدام مبتنی بر شانس یا انتخاب

بند سوم مشارکت در قرعه‌کشی با شرایط خاصی است که در بند سوم مقرر شده است.

در تحقق بزه قمار شرط است که مرتکب در عنصر مادی این جرم مداخله داشته و به عبارتی خود در عملیات قماربازی شرکت کند، از این رو چنانچه فرد دیگری را در مقابل مبلغی اجیر نماید تا برای وی قمار کند و هزینه برد و باخت را خودش بپردازد، نمی‌توان عمل وی را مشمول مقررات این ماده دانست، زیرا عنصر مادی جرم را اجیر انجام داده و برد و باخت را نیز او انجام می‌دهد و موجر تنها مبالغ برد و باخت را دریافت یا پرداخت می‌نماید البته در بند نخست به شخص ثالث نیز اشاره شده است.

در خصوص نتیجه جرم قمار لازم به ذکر است بگوییم که جرم قمار از جرایم مطلق است و نه مقید. بنابراین لازم نیست که انجام عمل قمار منتج به نتیجه شده و مالی از یک طرف به طرف دیگر منتقل شود. اگر دو نفر با شرط برد و باخت مبادرت به بازی با وسایلی نمایند و قبل از اینکه مالی بین آنها رد و بدل شود، توسط مأمورین دستگیر شوند، عمل ارتكابی قماربازی بوده و این افراد نمی‌توانند بیان دارند که چون مالی بین آنها رد و بدل نشده پس مرتکب قمار نشده‌اند. با این حال نظریه شماره ۷/۲۰۷-۱۳۷۵/۱/۱۸ نظر دیگری دارد. این نظریه بیان می‌دارد: «بازی با تخته نرد در صورتی جرم است که عنوان قمار پیدا کند، یعنی مال در برد و باخت جابه‌جا شود.» همچنین برای تحقق جرم قمار لازم نیست که بازی به انتها برسد بلکه در اواسط بازی بودن یا ناتمام ماندن بازی مانع تحقق جرم قمار نیست. پس اگر افرادی با شرط برد و باخت مبادرت به قماربازی نمایند اما مأمورین قبل از اتمام بازی آنها را دستگیر نمایند، عمل ارتكابی توسط آنان، مشمول عنوان قمار خواهد بود.

۲-۲. جرایم مرتبط با قماربازی

با نگاهی به پیشینه قانونگذاری، قانونگذار هم در قانون قبلی و هم در قانون اصلاحی فعلی جرایم مرتبط با قماربازی را مورد پیش‌بینی قرار داده است. ماده ۷۰۶ قانون اصلاحی در خصوص جرم دایر یا اداره کردن مکان جهت قمار را مورد پیش‌بینی

تصادفی که در نتیجه آن کل یا بخشی از منفعت، خدمت، امتیاز مالی، وجه، مال پرداخت شده یا در تعهد پرداخت قرار گرفته شرکت‌کنندگان به صورت مستقیم یا غیر مستقیم به یک یا چند نفر از شرکت‌کنندگان که بر مبنای قواعد آن مشارکت برنده محسوب می‌شوند، پرداخت شود».

با در نظر گرفتن دیدگاه فقیهان درباره قمار می‌توان بین قمار به معنای خاص و آنچه در حکم قمار است، تفکیک کرد. قمار به معنای خاص، شامل بازی با آلات قمار همراه با برد و باخت می‌شود، اما موارد در حکم قمار، شامل بازی با آلات قمار بدون برد و باخت و بازی با غیر آلات قمار اما با برد و باخت است. البته طبق نظر غالب فقها، همه موارد یادشده دارای حرمت تکلیفی و از نظر وضعی نیز محکوم به بطلان هستند. بخت‌آزمایی نیز هرچند از جهت وضعی، این‌گونه است، اما با در نظر گرفتن شرایط قمار، مصداق آن محسوب نمی‌شود و تعیین مجازات برای آن نیازمند پیش‌بینی صریح آن در قوانین کیفری بود. در مورد وصف مجرمانه شرط‌بندی نیز به علت وجود ابهام در قانون مجازات اسلامی، در آراء قضایی اختلاف نظر وجود داشت که با اصلاح قانون و تصریح به مجرمانه بودن شرط‌بندی و بخت‌آزمایی، این ابهام برطرف شده است (۳).

شرط لازم برای تحقق جرم قمار، وجود هدف برد و باخت بین طرفین بازی‌کننده است. مع‌الوصف اگر بازی‌کنندگان قمار بدون هدف برد و باخت به بازی بپردازند، قمار محقق نخواهد شد. به عبارتی در قمار بازی علاوه بر بازی کردن طرفین با وسیله، باید شرط برد و باخت نیز مطرح باشد به این صورت که طرفین بین خود قرار بگذارند که فرد بازنده به فرد برنده مال یا پولی بدهد. پس اگر حرفی از برد و باخت نباشد این عمل فاقد عنوان مجرمانه است. به موجب حکم شماره ۱۱۰۰ شعبه ۹ دیوان ... به بازی‌های تفریحی بدون برد و باخت هیچ‌گاه اطلاق قمار نمی‌گردد ... (۸). در بند دوم، پیش‌بینی موضوعی خاص یا فرض وقوع امری خاص که بازنده یا بازندگان ملزم به پرداخت وجه، مال، منفعت، خدمت یا امتیاز مالی یا هر امتیاز دیگری به صورت مستقیم یا غیر مستقیم به برنده یا برندگان یا شخص ثالث باشند مطرح شده است و در

ارائه‌دهندگان خدمات ارتباطی یا خدمات پرداخت یا عملیات بانکداری الکترونیکی از قبیل بانک‌ها و کارور (اپراتور)های مخابراتی که از وقوع جرائم موضوع مواد (۷۰۴) تا (۷۰۹) این قانون در بستر خدمات ارائه‌شده از سوی خود مطلع شود، مکلف است مراتب را فوراً به مراجع قضائی اطلاع دهد، در غیر این صورت به جزای نقدی درجه چهار یا چهار برابر مجموع تراکنش‌های انجام شده در جرم مذکور، هر کدام بیشتر باشد، محکوم می‌شود.

۳. سیاست جنایی ایران در قبال بزه قمار

در گرویدن یک فرد به قمار، عوامل مختلفی می‌تواند تأثیرگذار باشد. طبق تحقیقات به دست آمده مجرمان فعال در فضای سایبری، معمولاً افرادی بی توجه به نتایج عملکردشان بوده و همدردی اندکی نسبت به اطرافیان دارند (۹)؛ از این رو، درخصوص این دسته از بزهکاران باید به مقوله پیشگیری توجهی مضاعف نمود که در این قسمت از بحث، به بررسی این مهم پرداخته می‌شود.

۳-۱. راهبرد کیفری از طریق جرم‌انگاری مستقل

یکی از راهکارهای پیشگیری از قمارهای اینترنتی، به رسمیت شناختن این دسته از جرایم به صورت مستقل در قوانین کیفری است. همان‌طور که قبلاً اشاره کردیم دسته‌ای از جرایم وجود دارند که در آن سامانه و شبکه به‌عنوان وسیله ارتکاب مورد استفاده قرار می‌گیرند که قماربازی‌های اینترنتی از جمله این جرایم هستند. با مراجعه به قانون جرایم رایانه‌ای مصوب ۱۳۸۸ درمی‌یابیم که قانون‌گذار در این دسته از جرایم از روش احاله به قانون کیفری استفاده نموده بود. قانون جرایم رایانه‌ای در این موارد مجازات خاصی پیش‌بینی نکرده بود و در واقع از روش ارجاع استفاده نموده است. ماده ۵۲ قانون جرایم رایانه‌ای مقرر می‌دارد: «در مواردی که سامانه رایانه‌ای یا مخابراتی به‌عنوان وسیله ارتکاب جرم به کار رفته و در این قانون برای عمل مزبور مجازاتی پیش‌بینی نشده است، مطابق قوانین جزایی مربوطه عمل خواهد شد.» در همین راستا بوده که برای سهولت در این امر، قانون‌گذار در ماده ۲۲ قانون

قرار داده و فضای مجازی را نیز به صراحت از مکان‌های قماربازی عنوان نموده و برای دایرکنندگان یا اداره‌کنندگان آن حبس تعزیری درجه ۶ در نظر گرفته است. در ماده ۷۰۹ نیز قبول خدمت در قمارخانه‌ها یا کمک به دایرکنندگان را مورد جرم‌انگاری قرار داده است؛ البته این ماده مصداق جرم‌انگاری معاونت به صورت مستقل است که در قانون قبلی نیز وجود داشته و مجازات آن تشدید شده است. لازم به ذکر است که صرف انجام اقدامات مطرح شده در ماده باعث تحقق معاونت خواهد بود حتی اگر مرتکب موفق به ارتکاب اعمال مجرمانه مواد ۷۰۵ تا ۷۰۹ نگردد. با توجه به عبارت مجازات معاونت در آن جرم می‌توان نتیجه گرفت که برخلاف بند ۱ و ۲ ماده ۷۰۹، مجازات معاونت بند سوم این ماده بر مبنای ماده ۱۲۷ قانون مجازات اسلامی تعیین خواهد شد. در بند ب ماده ۷۰۹ قانون اصلاحی جرم تبلیغ، تشویق یا دعوت به بزه قمار مورد تصریح قرار گرفته که این بند نیز جرم‌انگاری معاونت به صورت مستقل می‌باشد.

بند ج و بند د ماده ۷۰۹ قانون اصلاحی که از نوآوری‌های قانون فعلی است در اختیار قرار دادن حساب بانکی یا ابزار پذیرش را مورد تصریح قرار داده است؛ برخلاف بند ۱ و ۲ ماده ۷۰۹، مجازات معاونت بند سوم این ماده بر مبنای ماده ۱۲۷ قانون مجازات اسلامی تعیین خواهد شد، چرا که از عبارت مجازات معاونت در آن جرم استفاده شده و بیانگر تئوری کلی ماده ۱۲۷ قانون مجازات اسلامی است. ماده ۷۱۰ نیز به اعلام جرم اجباری از طرف ضابطین دادگستری و سایر مأمورین صلاحیت‌دار اشاره نموده است؛ البته لازم به ذکر است که عدم اطلاع‌رسانی مراتب به مقامات ذی‌صلاح به صورت ترک فعل قابل تحقق است و قدرت بر اطلاع دادن نیز مطرح شده است. ارائه گزارش خلاف واقع نیز به صورت فعل مثبت است که از محاسن این قانون نسبت به قانون قبلی است. درخصوص اعلام جرم اجباری، قانون اصلاحی یکی دیگر از نهادهایی که مدنظر خود قرار داده، ارائه‌کنندگان خدمات ارتباطی است که از نوآوری‌های این قانون محسوب می‌شود و در ماده ۷۱۱ این قانون با ذکر قید فوری تکلیف نموده است که هریک از

کیفری. قانونگذار نیز به جز در موارد استثنایی از مجازات جزای نقدی استفاده کرده است. تنها در فرض ماده ۷۰۷ قانون اصلاحی مجازات‌ها سنگین‌تر است. ماده ۷۰۷ قانون اصلاح مواد ۷۰۵ تا ۷۱۱ قانون مجازات اسلامی مقرر می‌دارد:

« هر شخص، جرائم موضوع مواد (۷۰۵ و ۷۰۶) این قانون را به‌عنوان حرفه خود یا سردسته یک گروه مجرمانه سازمان‌یافته انجام داده باشد یا ارزش یا اعتبار وجوه، اموال، اسناد، حواله‌جات، قبوض، اوراق بهادار، مفصاحساب یا وسایل پرداخت مثل چک یا کارت‌های بانکی که در اثر ارتکاب اعمال فوق دریافت یا نگهداری کرده است بیش از معادل ریالی یک و نیم برابر حداقل نصاب معاملات بزرگ که ابتدای هر سال براساس ماده ۳ قانون برگزاری مناقصات مصوب ۲۵/۱/۱۳۸۳ و تبصره ۱ آن اعلام می‌شود، باشد، در صورتی که رفتار او مشمول عنوان افساد فی‌الارض یا اخلال در نظام اقتصادی نباشد، علاوه بر ضبط اموال ناشی از جرم، به حبس تعزیری درجه چهار و جزای نقدی معادل سه تا شش برابر ارزش اموال مذکور محکوم می‌شود.» قانونگذار در این بحث ابتدا از ارجاع کیفری در کیفردهی استفاده نموده و مقرر داشته اگر فرد مفسد فی‌الارض یا اخلالگر شناخته نشود به مجازات‌های مذکور در ماده محکوم می‌شود.

۳-۲. راهبردهای پیشگیرانه

مهار بزه قمار در فضای واقعی و فضای مجازی تنها از طریق نظام عدالت کیفری نمی‌تواند به اهداف خود نائل شود. پیشگیری از عوامل جرم‌زا و عواملی که موجب بزه‌دیدگی اشخاص می‌شود از یک سو و خنثی‌سازی موقعیت‌های جرم‌زا و بزه‌دیده‌زا می‌تواند تأثیر به‌سزایی در مهار این بزه داشته باشد. جنبه‌های بسیاری برای مبارزه و مقابله با قماربازی وجود دارد که در این قسمت بدان‌ها اشاره می‌کنیم.

یکی از راهکارها برای پیشگیری از قماربازی، پیشگیری از طریق مداخله در اوضاع و احوال پیرامونی و ماقبل این جرایم است که به پیشگیری وضعی مشهور است. یکی از این راهکارها کنترل دائم سایت‌های قماربازی‌های اینترنتی است که می‌توان از طریق فیلترینگ با آن مقابله نمود. البته نباید

جرایم رایانه‌ای این امکان را برای کارگروه تعیین مصادیق مجرمانه فراهم نموده تا نسبت به تعیین قوانین دیگر براساس قوانین دیگر اقدام نماید. این کارگروه در سایت اینترنتی خود فهرستی از مصادیق محتوای مجرمانه را در اختیار عموم گذاشته که مطابق با بند ه، ایجاد مراکز قمار در فضای مجازی (موضوع مواد ۷۰۵، ۷۰۸ و ۷۱۰ و قانون مجازات اسلامی بخش تعزیرات) یکی از جرایم فضای سایبر قلمداد شده بود. به نظر می‌رسد برای پیشگیری کیفری از بزه قمار اینترنتی می‌توان تدابیری موثر را در نظر گرفت.

اگرچه در بزه قمار اینترنتی، فضای سایبر به‌عنوان یک وسیله مورد استفاده قرار می‌گیرد، اما به نظر می‌رسد ما با چالش‌ها و آسیب‌های تقنینی زیادی در این زمینه مواجه بودیم که با تصویب قانون اصلاح مواد ۷۰۵ تا ۷۱۱ قانون مجازات این مشکلات مرتفع شد و با جرم‌انگاری جامعی در قبال بزه قمار مواجه هستیم. درخصوص اینکه چه نوع مجازاتی درخور بزه مذکور است، به نظر می‌رسد که این دسته از مجرمان از آنجایی در ابتدای امر، بیشتر به فکر کسب سود و منفعت بیشتر هستند، اگرچه بعدها این بزه به‌عنوان یک اعتیاد در فرد مجرم نهادینه می‌شود، بهترین مجازات جزای نقدی سنگین باشد چرا که معمولاً این دسته از مجرمان در ابتدا سود حاصل از جرم را با هزینه‌ای که برای آن‌ها در نظر گرفته می‌شود، می‌سنجند.

در قانون اصلاح مواد ۷۰۵ تا ۷۱۱ قانون مجازات شاهد تحقق این امر هستیم. درخصوص اینکه آیا مجازات‌های حبس و یا شلاق برای این دسته از بزهکاران، مفید خواهد بود یا خیر، می‌توان این‌گونه بیان داشت که با توجه به نظریه‌های مختلفی که در جرم‌شناسی مطرح شده و یا حتی براساس اهداف مجازات‌ها و بحث مهم تناسب جرم و مجازات، این دسته از مجازات‌ها، راه را برای انحراف ثانویه این دسته از بزهکاران فراهم می‌کند و برچسب «قمارباز» را بر پیشانی او حک می‌کند، چرا که با توجه به روحیات و شرایط زیستی، روانی خاصی که یک قمارباز اینترنتی بعد از اعتیاد به این دسته از بازی‌های سردرگم‌کننده پیدا می‌کند، شخصیت او نسبت به شرایط قبلی تفاوت کرده و درواقع او نیاز به درمان دارد تا سرکوب‌های

هشتم از ماده ۴ سند شورای عالی فضای مجازی بانک مرکزی در این راستا مکلف شده است که تدابیر پیشگیرانه وضعی را انجام دهد.

دسته‌ای دیگر از پیشگیری‌ها نیز که صبغه اجتماعی دارند، از طریق پیشگیری‌های رشدمدار خانواده مدار و آموزشی قابلیت تحقق دارند. یکی از مهم‌ترین اقدامات پیشگیرانه، به تقویت کنشگران اجتماعی توجه به نقش و جایگاه خانواده مربوط می‌شود (۱۰). بسیاری از قماربازان در سنین جوانی مرتکب این بزه می‌گردند، از این رو می‌توان پیشگیری‌های رشدمدار را از طریق تحکیم خانواده در پیش گرفت. به لحاظ شخصیت پذیرا و در حال پرورش نوجوانان و آمادگی بیشتر این قشر برای اقدام‌های تربیتی، جهت مقابله با بزهکاری آنان باید با اتخاذ تدابیر تربیتی مناسب و درست، شخصیت سالم و متعادلی را در ایشان پدید آورد. در این میان خانواده‌ها می‌توانند الگوهای یک زندگی متعارف را به فرزندان خویش بیاموزند (۱۱).

مداخلات خانواده‌مدار از طریق بهبود رشد فکری، عاطفی و آموزشی، باید طرح‌ریزی شوند. یکی از عوامل مهم بزهکاری و به‌ویژه بزهکاری اطفال و نوجوانان، محیط خانواده نابهنجار است و فقدان یک نظام تربیتی صحیح در خانواده و عدم توجه والدین به اطفال از مهم‌ترین علل گرایش فرد به بزهکاری است (۱۲). یک خانواده بهنجار می‌تواند فرد را از طریق آموزش و تربیت مناسب و دادن هشدارهای لازم درخصوص خطرات قماربازی از ارتکاب این دسته از بزهکاری برهاند. در این مدل پیشگیری، خانواده از طریق کنترل فرزند در جهت عدم ورود به گروه‌های دوستان منحرف باعث پیشگیری رشدمدار می‌شود. یکی از نظرات مطرح شده در جرم‌شناسی، تعارض فرهنگی توماس سلین است. براساس این نظریه دو نوع تعارض فرهنگی وجود دارد که براساس تعارض فرهنگی ثانویه، شخص با قرارگیری در گروه‌های مجرمانه و منحرف، رفتارهای نامشروع آن گروه را جرم محسوب نمی‌نمایند (۱۳)؛ لذا می‌توان از طریق منع کودکان و نوجوانان از هم‌نشینی با گروه‌های قماربازی ولو پیش پافتاده، از این نوع رفتارها در آینده پیشگیری به عمل آورد. در این خصوص بند سوم ماده ۴ سند «پیشگیری و مقابله با قمار در فضای مجازی» در جهت

فراموش کرد که متأسفانه امروزه فیلترشکن‌های فراوانی در دسترس عموم قرار گرفته اما در هر حال، پلیس فتا می‌تواند با گشت‌زنی‌های مجازی، درگاه‌هایی که این دسته از فیلترشکن‌ها دارند را مسدود نماید و از ترویج آن‌ها ممانعت به عمل آورد. در فضای واقعی نیز می‌توان از طریق مدیریت مکان‌هایی همچون قهوه‌خانه‌ها و ... از بزه قماربازی جلوگیری به عمل آورد. متأسفانه امروزه این مکان‌ها دیگر مکانی امن و راحت برای قماربازی‌ها به شمار می‌رود، از این رو باید مداخلات نیروهای پلیس در این امر افزایش یابد. درخصوص پیشگیری موقعیت‌مدار، بند هفتم ماده ۴ سند «پیشگیری و مقابله با قمار در فضای مجازی» در جهت پیشگیری سازمان مدار وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مقرر داشته است:

۴-۷-۱. راه‌اندازی سامانه‌های شناسایی دامنه‌های قمار با همکاری وزارت کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی ج.ا. تحت نظر قوه قضائیه برای شناسایی، استعلام، محدوده جغرافیایی، نوع کاربری و ایجاد قابلیت مسدودسازی دامنه‌ها و نشانی‌های مرتبط قمارخانه‌های مجازی ظرف یک سال؛

۴-۷-۲. ساماندهی خدمات داخلی نام دامنه، میزبانی، نشانی‌ها و خدمات دسترسی در راستای مقابله با سوء استفاده از خدمات یاد شده در کسب‌وکارهای غیرمجاز و مجرمانه مرتبط با قمار در فضای مجازی؛»

یکی دیگر از معضلات بسیار مهمی که در زمینه قماربازی آنلاین مطرح می‌شود، بحث ارز دیجیتال در صرافی‌ها است که کاربرد فراوانی در بازی کازینوی آنلاین دارد. بسیاری از کاربران سایت‌های قماربازی آنلاین برای اینکه مورد شناسایی قرار نگیرند، شماره حساب خود را وارد نمی‌کنند بلکه از گزینه دیگری به نام ارز دیجیتال استفاده می‌نمایند که از صرافی‌ها قابل تهیه است. ارز دیجیتال دارای یک کدی است که کاربر فضای مجازی با وارد نمودن این کد از شناسایی خود جلوگیری به عمل می‌آورد. یکی از راهکارهای مناسب در خصوص پیشگیری از این دسته از ارزش‌ها ملزم نمودن صرافان به عدم ارائه و فروش این دسته از ارزش‌ها است. به موجب بند

پیشگیری سازمان مدار آموزش و پرورش از طریق افزایش آگاهی اولیاء و مربیان و محتواهای آموزشی و افزایش سواد رسانه‌ای مواردی را مقرر نموده است.

نتیجه‌گیری

وجود برخی ایرادات و ابهامات تقنینی ناظر بر مقابله با قمار و شرط‌بندی به‌عنوان یکی از جرایمی که با ظهور ابزار و رسانه‌های اجتماعی ابعاد جدیدی پیدا نموده، اصلاح قوانین مربوطه را ضروری ساخته بود و همین امر باعث شد تا قانون اصلاح مواد ۷۰۵ تا ۷۱۱ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) در سال ۱۴۰۲ اجرایی شود. شورای عالی فضای مجازی نیز با تصویب و ابلاغ سند «پیشگیری و مقابله با قمار در فضای مجازی» پیشگیری‌های سازمان‌مداری را به تصویب رسانده که با ارجاع امر به سازمان‌ها و نهادهای مختلف پیشگیری‌های اجتماعی، وضعی، رشدمدار و خانواده‌مداری را مورد پیش‌بینی قرار داده است. از سوی دیگر، با تأیید قانون فوق‌الذکر بخت‌آزمایی و شرط‌بندی نیز تعریف شده و تعیین تکلیف شد و جرم‌انگاری قماربازی در فضای مجازی نیز به صراحت مد نظر قرار گرفت. با نگاهی به پیشینه قانونگذاری، قانونگذار هم در قانون قبلی و هم در قانون اصلاحی فعلی جرایم مرتبط با قماربازی را مورد پیش‌بینی قرار داده است. ماده ۷۰۶ قانون اصلاحی درخصوص جرم دایر یا اداره کردن مکان جهت قمار را مورد پیش‌بینی قرار داده و فضای مجازی را نیز به صراحت از مکان‌های قماربازی عنوان نموده و برای دایرکنندگان یا اداره‌کنندگان آن حبس تعزیری درجه ۶ در نظر گرفته است. در ماده ۷۰۹ نیز قبول خدمت در قمارخانه‌ها یا کمک به دایرکنندگان را مورد جرم‌انگاری قرار داده است. بند ج و بند د ماده ۷۰۹ قانون اصلاحی که از نوآوری‌های قانون فعلی است در اختیار قرار دادن حساب بانکی یا ابزار پذیرش را مورد تصریح قرار داده است؛ ماده ۷۱۰ نیز به اعلام جرم اجباری از طرف ضابطین دادگستری و سایر مأمورین صلاحیت‌دار اشاره نموده است؛ البته لازم به ذکر است که عدم اطلاع رسانی مراتب به مقامات ذی‌صلاح به صورت ترک فعل قابل تحقق

است و قدرت بر اطلاع دادن نیز مطرح شده است. ارائه گزارش خلاف واقع نیز به صورت فعل مثبت است که از محاسن این قانون نسبت به قانون قبلی به شمار می‌رود. درخصوص اعلام جرم اجباری، قانون اصلاحی یکی دیگر از نهادهایی که مدنظر خود قرار داده، ارائه‌کنندگان خدمات ارتباطی است که از نوآوری‌های این قانون محسوب می‌شود و در ماده ۷۱۱ این قانون با ذکر قید فوری تکلیف نموده که هریک از ارائه‌دهندگان خدمات ارتباطی یا خدمات پرداخت یا عملیات بانکداری الکترونیکی از قبیل بانک‌ها و کارور (اپراتور)‌های مخابراتی که از وقوع جرائم موضوع مواد (۷۰۴) تا (۷۰۹) این قانون در بستر خدمات ارائه‌شده از سوی خود مطلع شود، مکلف است مراتب را فوراً به مراجع قضائی اطلاع دهد، در غیر این صورت به جزای نقدی درجه چهار یا چهار برابر مجموع تراکنش‌های انجام شده در جرم مذکور، هر کدام بیشتر باشد، محکوم می‌شود. پیش‌بینی اعلام جرم اجباری، مجازات‌های انفصال و محدودگر همه از مؤلفه‌های اصلاحی سیاست کیفری قانونگذار در قانون اصلاح مواد ۷۰۵ تا ۷۱۱ قانون مجازات اسلامی است. با ظهور و بروز و ابلاغ این سند و قانون، اکنون می‌توان از «سیاست جنایی ایران در قبال قماربازی» به جای «سیاست کیفری» سخن به میان آورد.

مشارکت نویسندگان

حسین میرمحمد صادقی: نظارت و همکاری در نگارش مقاله.

امین حاجی‌وند: جمع‌آوری مطالب و تدوین متن مقاله.

صابر سیاری زهان: جمع‌آوری مطالب و همکاری در نگارش مقاله.

نویسندگان نسخه نهایی را مطالعه و تأیید نموده و مسئولیت پاسخگویی در قبال پژوهش را پذیرفته‌اند.

تضاد منافع

نویسندگان هیچ‌گونه تضاد منافع احتمالی را در رابطه با تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله اعلام نکرده‌اند.

تشکر و قدردانی

ابراز نشده است.

تأمین مالی

نویسندگان اظهار می‌نمایند که هیچ‌گونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

ملاحظات اخلاقی

در پژوهش حاضر جنبه‌های اخلاقی مطالعه کتابخانه‌ای شامل اصالت متون، صداقت و امانتداری رعایت شده است.

References

1. Ervin E. An introduction to Freud's psychology. Soltani B, translator. Tehran: Jami Publications; 2013. [Persian]
2. Elsan M. Cyberspace rights. Tehran: Ganj Danesh Publications; 2016. [Persian]
3. Babaei E. Jurisprudential foundations of criminalizing gambling in Iranian law. *Judicial Law Perspectives Quarterly*. 2022; 27(100): 63-82. [Persian]
4. Ahmadi Natour Z. Jurisprudential-legal analysis of betting on the results of sports competitions. *Judicial Law Perspectives Quarterly*. 2023; 28(102): 1-22.
5. Al-Khoei SA. *Mesbah al-Feqahe*. Vol. 1, al-Makaseb al-Muharramah. Available in the online library of Faqahat school; 1410 A.H.
6. Tabatabaei MH. *Al-Mizan*. Mousavi Hamdani MB, translator. Vol. 6. Qom: Islamic Antarat; 1999. [Persian]
7. Habibzadeh MJ, Omrani S, Pourgholam H. Analysis of the crime of gambling in Iranian jurisprudence and law. *Q J Islam Jurispr Found Law*. 2010; 20: 47-68. [Persian]
8. Pirani M. Comparative study of gambling crime in the criminal laws of Iran and Afghanistan. *Humanities Monthly*. 2016; 1(10). [Persian]
9. Kirwan GA. *Psychology of cybercrime*. Business Science Reference; 2012.
10. Mohammad Nasl G. *Principles of crime prevention*. Tehran: Mizan Publishing; 2013. Persian. [Persian]
11. Hajivand A. *Encyclopedia of the sayings of Ali Ibn Abi Talib (a.s.)*. Vol. 2. Tabriz: Forozesh Publications; 2015. [Persian]
12. Rahimi-Nejad E. *Criminology*. Tabriz: Forozesh Publications; 2013. [Persian]
13. Williams FP, McShane MLD. *Criminology theories*. Malek Mohammadi H, translator. Tehran: Mizan Publishing; 2006. [Persian]